

ZNACZENIE MITRY I PASTORAŁU

Mitra – początkowo stanowiła nakrycie głowy papieża. Pierwsze wzmianki o jej użyciu (jednakże nie w liturgii) pochodzą z X w. Upowszechnienie jej stosowania nastąpiło w XI i XII w. Gdy stała się strojem liturgicznym posiadała różne formy i zdobienia, np. w okresie baroku stosowano trzy rodzaje mitr w zależności od ozdób i były one używane w różnych momentach liturgii. Ceremoniał biskupi z 1984 r. przewiduje używanie jednej mitry. „Nowo mianowany biskup przyjmuje ją jako zobowiązanie do zaangażowania, aby jaśniał w nim blask świętości i był godzien otrzymać niewiędnący wieniec chwały, gdy ukaże się Chrystus, Najwyższy Pasterz”.

Pastorał – jest znakiem siły używanym od bardzo dawna, nawiązuje do łaski pasterskiej, berła, odznaki mocy proroków. Najwcześniej stosowali pastorał opaci. Ich pastorał nawiązywał w symbolice do łaski Eliasza i przypominał krzyż. Następnie stał się odznaką władzy biskupiej. Przekazywanie tej władzy dokonywało się przez wręczenie pastorału, początkowo poza liturgią. Od XI wieku zaczęto go używać w liturgii. Nosił go jednak początkowo nie sam ksiądz biskup ale inny duchowny. Jego symbolika jest bogata. Upatruje się w nim symbol wiary, którą biskup interpretuje, znak komunikowania dóbr niebieskich, znak odradzającej łaski. Nawet poszczególne części pastorału mają swoją symbolikę. Zakrzywienie u góry oznacza troskę pasterską biskupa, który ma odciągać wiernych od zła, jak pasterz owce. Środkowa część pastorału oznacza podporę i symbolizuje służbę ludowi Bożemu oraz umacnianie wiary. Dolna część pastorału ostro zakończona oznacza troskę pasterską w zachęcaniu, napominaniu, a – w razie konieczności – nawet w karceniu. Papież od XII wieku używa pastorału prostego, zakończonego krzyżem.

PRZYGOTOWANIE DALSZE

1) duchowe

Liturgia jest źródłem i szczytem życia chrześcijańskiego. Posługa liturgiczna nie ogranicza się tylko do czynności spełnionej w liturgii, lecz jest także diakonią we wspólnocie. Wskazane jest zaangażowanie osób pełniących te funkcje w inne dzieło apostołskie w parafii.

2) teologiczne

Ministranci mitry i pastorału powinni rozumieć znaczenie tych insygniów biskupich.

3) wspólnotowe

Przygotowanie do wykonania funkcji ministrantów mitry i pastorału może dokonać się we wspólnocie, np. w czasie spotkań formacyjnych poświęconych rozważaniu tematu liturgii, tzw. kręgów liturgicznych.

PRZYGOTOWANIE BLIŻSZE

1) Podczas prób przed liturgią należy zwrócić uwagę na:

a) miejsca, które mają zająć posługujący – w pobliżu miejsca wykonywania posługi;

b) określenie, kiedy i w jaki sposób należy podejść w celu podania (odebrania) mitry i pastorału; droga do przejścia powinna być jak najkrótsza;

c) strój posługujących; może być dwojakiego rodzaju:

- alba (gdy jej krój tego wymaga to także humerał i pasek)
- komża, sutanka, kołnierz – zależnie od miejscowego zwyczaju.

2) Uzgodnienia z innymi uczestnikami celebracji

Każdą akcję liturgiczną należy dobrze przygotować ze współdziałaniem wszystkich zainteresowanych.

a) z **ceremoniarzem (kapelanem, diakonem)** należy uzgodnić w jakich momentach celebracji będzie potrzebna ich posługa;

b) z **ceremoniarzem** uzgadniają w jaki sposób przyjmą Komunię.

PRZYGOTOWANIE BEZPOŚREDNIE

Należy pamiętać o tym, że posługujący powinni:

1) przyjść na liturgię przynajmniej 30 minut wcześniej (jak zresztą i inni posługujący). Ich przygotowanie powinno polegać na:

- ubraniu strojów liturgicznych (alba lub komża) oraz specjalnych welonów, które używane są do trzymania insygniów biskupich;
- upewnieniu się czy od czasu próby nie zaszły jakiegóż zmiany np. co do momentów, w których używane są mitra i pastorał (ksiądz biskup zawsze może nieco zmodyfikować podane niżej zasady) oraz co do miejsca, w którym stoją podczas liturgii;

2) ustawić się w odpowiednim miejscu w zakrystii, by w odpowiednim momencie podać mitrę i pastorał przed rozpoczęciem liturgii;

3) nie podawać nigdy mitry i pastorału bezpośrednio księdzu biskupowi, ale księdzu kapelanowi, diakonowi albo ceremoniarzowi (to komu z nich konkretnie – należy ustalić podczas próby służby liturgicznej);

4) posługiwać do mitry i pastorału tylko jednego biskupa – głównego celebransa (należy o tym pamiętać jeśli koncelebruje więcej księży biskupów);

5) zasadniczo stać w wyznaczonym miejscu podczas całej liturgii, w razie potrzeby tylko dochodzą do diakona (kapelana, ceremoniarza) by przekazać (odebrać) mitrę i pastorał;

6) istotnym elementem przygotowania jest wspólna modlitwa zespołu służby liturgicznej i chwila skupienia w ciszy;

7) w procesji wejścia i na wyjście idą za księdzem biskupem, na końcu procesji.

PORZĄDEK POSŁUGIWANIA PODCZAS LITURGII

I. Jeśli biskup przewodniczy liturgii

(według *Caeremoniale episcoporum*)

1) w zakrystii ksiądz biskup otrzymuje mitrę od jednego z diakonów (ksiądz arcybiskup przedtem jeszcze otrzymuje palusz) – CE 126;

2) po nasypaniu kadzidła i uczynieniu znaku krzyża ksiądz biskup otrzymuje pastorał – CE 127;

3) po dojściu do ołtarza, a przed oddaniem czci ołtarzowi (oraz przed ucałowaniem ołtarza) oddaje pastorał i mitrę – CE 131;

4) po przyjęciu postawy siedzącej po kolekcie ksiądz biskup może otrzymuje mitrę – CE 136;

5) po zasypaniu kadzidła i po błogosławieństwie diakona ksiądz biskup wstaje i oddaje mitrę – CE 140;

6) po uczynieniu potrójnego znaku krzyża przed Ewangelią ksiądz biskup otrzymuje pastorał – CE 141;

7) homilię ksiądz biskup głosi mając mitrę i pastorał – CE 142;

8) po zakończeniu homilii jeśli nie następuje inny obrzęd opisany w Pontyfikale albo Rytuale Rzymskim ksiądz biskup oddaje mitrę i pastorał – CE 143

9) po zakończeniu modlitwy wiernych biskup siada zakładając mitrę, jeśli odbiera dary w innym miejscu niż katedra to udaje się tam także w mitrze – CE 145;

10) po dojściu do ołtarza biskup zdejmuje mitrę – CE 146;

11) po modlitwie nad darami diakon bierze puskę i oddaje ministrantowi – CE 153;

12) po Komunii, gdy ksiądz biskup wróci do miejsca przewodniczenia – otrzymuje piaskę – CE 166;

13) po modlitwie po Komunii (i po ew. ogłoszeniach) ksiądz biskup otrzymuje mitrę i pozdrawia lud słowami „Pan z wami”, po odpowiedzi ludu diakon może zwrócić się do wiernych słowami „Pochylcie głowy wasze na błogosławieństwo” (lub podobnymi słowami), następnie ksiądz biskup zwraca się do wiernych używając formuły z Mszału, Pontyfikału lub Rytuału Rzymskiego. Po odpowiedzi ludu „Amen”, a przed słowami „Niech was błogosławi Bóg Wszechmogący” otrzymuje pastorał – CE 169

14) w zakrystii po oddaniu czci krzyżowi i po pozdrowieniu ks. bpa należy odebrać mitrę i pastorał – CE 170.

II. Jeśli biskup jest obecny na liturgii, ale nie sprawuje Eucharystii

1) w zakrystii biskup otrzymuje mitrę i pastorał;

2) po dojściu do ołtarza, przed pokłonem albo przyklęknięciem biskup oddaje mitrę i pastorał;

3) podczas liturgii słowa obowiązują przepisy – jak w pkt I. 4–8;

4) po modlitwie powszechnej biskup siada i otrzymuje mitrę, jeśli przyjmuje dary – robi to w mitrze albo bez niej;

5) jeśli odbywa się okadzenie to biskup jest okadzany po głównym celebransie. Po zdjęciu mitry biskup wstaje do okadzenia;

6) przed błogosławieństwem końcowym biskup otrzymuje mitrę i pastorał.

MODLITWA POSŁUGUJĄCYCH

Boże, Ty w swojej mądrości dałeś nam biskupów, którzy są następcami Apostołów. Powołałeś ich do szczególnej świętości, o czym przypomina mi noszona przez nich mitra i posłałeś ich na cały świat, by prowadzili ludzi do Ciebie, czego znakiem jest pastorał. Dziękuję Ci, że mogę im służyć trzymając mitrę i pastorał. Proszę Cię o błogosławieństwo dla wszystkich biskupów, a szczególnie dla biskupa N., przy którym będę pełnił posługę. Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen

POMOCNE MATERIAŁY

Dokumenty liturgiczne

a) *Caeremoniale episcoporum*, Watykan 1984.

b) *Ogólne Wprowadzenie do Mszału Rzymskiego*, 2002, nr 18, 45, 91, 107, 109, 110, 111, 119, 120, 122, 169–170, 274, 310.

c) *Wskazania Episkopatu Polski Po Ogłoszeniu Nowego Wydania Ogólnego Wprowadzenia Do Mszału Rzymskiego* przyjęte na 331. Zebraniu Plenarnym Konferencji Episkopatu Polski z dnia 9 marca 2005 r., nr 52–54.

d) *Pontyfikał Rzymski, Obrzędy święceń biskupa, prezbiterów, diakonów*, Wydanie II wzorcowe, KŚJ, Katowice 1999.

Opracowania

• Jan Paweł II, *Wstańcie, chodźmy*, Kraków: Wydawnictwo św. Stanisława, 2004, ss. 41–45.

• Nadolski B., *Liturgika*, 1989–1992, 4 tomy.

• Nadolski B., *Leksykon liturgii*, Poznań: Pallotinum, 2006.

• Rzeźwicki G., *Od kandydata przez stopnie ministranta funkcję lektora i ceremoniarza do animatora (wokół problemów formacji służby liturgicznej)*, Tarnów: Wydawnictwo Biblos, 2006.

• Szczepaniec St., *Ceremoniał posług liturgicznych*, Kraków: Kuria Metropolitalna, 1987.

Dokumenty liturgiczne w internecie

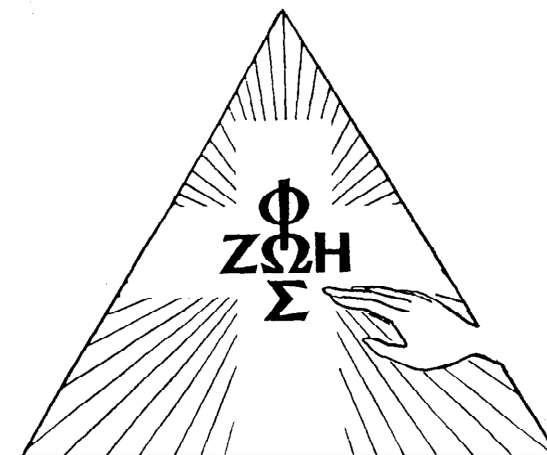
<http://www.kkbids.episkopat.pl/>

Dodatkowe uwagi na ten temat podaje strona Komisji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski:

<http://www.kkbids.episkopat.pl/anamnesis/30/7.htm>

Krótkie pomoce liturgiczne

EUCHARYSTIA

MINISTRANCI MITRY I PASTORAŁU

PRZYGOTOWANIE

SPOSÓB WYKONYWANIA POSŁUGI

Opr. Wojciech Kosmowski

członek Centralnej Diakonii Liturgicznej
Ruchu Światło-Życie

kosmowsk@mp.pl

III niedziela Wielkiego Postu
AD 2007